

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΑΞΙΟΤΗΤΙΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 10 Ιανουαρίου 2016

Διδαγμένο κείμενο:

A1. Με ανάλογο τρόπο και οι οικοδόμοι και όλοι οι άλλοι. Δηλαδή χτίζοντας με καλό τρόπο θα γίνουν καλοί οικοδόμοι, όμως χτίζοντας με κακό τρόπο, κακοί. Γιατί, αν δεν ήταν έτσι τα πράγματα, καθόλου δεν θα χρειαζόταν ο δάσκαλος, αλλά όλοι θα ήταν καλοί ή κακοί από τη γέννησή τους. Το ίδιο λοιπόν συμβαίνει και με τις αρετές· δηλαδή κάνοντας όσα συμβαίνουν στις συναλλαγές μας με τους άλλους ανθρώπους γινόμαστε άλλοι δίκαιοι και άλλοι άδικοι, κάνοντας όμως όσα έχουν μέσα τους το στοιχείο του φόβου και συνηθίζοντας να αισθανόμαστε φόβο ή θάρρος, άλλοι γινόμαστε ανδρείοι και άλλοι δειλοί. Το ίδιο συμβαίνει και με όσα έχουν σχέση με τις επιθυμίες και με την οργή· άλλοι δηλαδή γίνονται σώφρονες και πράοι, ενώ άλλοι ακόλαστοι και οργίλοι, άλλοι με το να συμπεριφέρονται σ' αυτά με αυτόν τον συγκεκριμένο τρόπο και άλλοι με εκείνο τον τρόπο. Και με έναν λόγο λοιπόν από όμοιες ενέργειες διαμορφώνονται τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας.

B1. Ο Αριστοτέλης στην ενότητα αυτή, προκειμένου να ενισχύσει την άποψή του, ότι δηλαδή καμία από τις ηθικές αρετές δεν υπάρχει μέσα μας εκ φύσεως, αλλά εδραιώνεται με το έθος, τη συνήθεια, την επανάληψη και την άσκηση, χρησιμοποιεί ένα επιχείρημα που αντλείται από τον χώρο της πολιτικής.

Με το επιχείρημα αυτό ο φιλόσοφος υπογραμμίζει τη συμβολή των νομοθετών στην κατάκτηση της αρετής από τους πολίτες, καθώς πρωταρχικός στόχος και επιδίωξη κάθε νομοθέτη που με το έργο του θέλει να υπηρετήσει το κοινωνικό σύνολο, είναι να καταστήσει τους πολίτες ενάρετους και το μέσο για να το επιτύχει είναι να εθίσει τους πολίτες στις καλές-ποιοτικές πράξεις. Έτσι, ορισμένοι νομοθέτες οργανώνουν σωστά τον εθισμό και πράγματι κάνουν τους πολίτες αγαθούς. Ωστόσο, κάποιοι άλλοι θεσπίζουν νόμους οι οποίοι δεν φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα καθώς δεν καταφέρνουν να ασκήσουν σωστά τους πολίτες στην αρετή και με τον τρόπο αυτό παρεκκλίνουν από το στόχο τους και δεν οδηγούν τους πολίτες στην ηθική τελείωση. Γι' αυτό, άλλωστε, και τα πολιτεύματα διακρίνονται σε καλά και λιγότερο καλά. Επομένως, εάν οι άνθρωποι ήταν ενάρετοι ή ανήθικοι από τη φύση τους δεν θα υπήρχε νόημα οι νομοθέτες να τους ασκούν σε ηθικά ενάρετες πράξεις ώστε να

κάνουν τους πολίτες αγαθούς.

Παρόλο που φαίνεται με το επιχείρημα αυτό ο Αριστοτέλης να μεταβιβάζει το θέμα από την ηθική στην πολιτική διάσταση της ηθικής αρετής στην πραγματικότητα κάτι τέτοιο δεν ισχύει, καθώς για τον φιλόσοφο υπάρχει στενή σχέση μεταξύ ηθικής και πολιτικής αφού στην ουσία ταυτίζονται .

B2. α) Στην ενότητα αυτή εμφανίζεται μια νέα έννοια, η «ἔξις». Η λέξη αυτή ετυμολογικά παράγεται από το θέμα του μέλλοντα του ρήματος «ἔχω» και συγκεκριμένα από το σεχ- < ἡεχ- < ἔχ + την παραγωγική κατάληξη -σις, η οποία δηλώνει ενέργεια. Για τον Αριστοτέλη η έννοια αυτή έχει ηθικό περιεχόμενο και είναι τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας, που αποκτιούνται με την άσκηση και την επανάληψη συγκεκριμένων ενεργειών. Οι «ἔξεις» είναι ένα από τα «γινόμενα ἐν τῇ ψυχῇ». Τα άλλα δύο είναι τα πάθη και οι δυνάμεις.

Τα μόνιμα αυτά στοιχεία αποκτιούνται με την επανάληψη μιας πράξης, που συνιστά την «ἔξιν». Ακριβώς ότι η «ἔξις» απορρέει από εθισμό και δεν είναι κάτι έμφυτο φαίνεται και από τη χρήση του ρήματος «γίνονται», το οποίο δείχνει ότι η «ἔξις» προκύπτει μέσα από μία διαδικασία, από ένα βαθμιαίο τρόπο διαμόρφωσής της και κατάκτησής της από τον άνθρωπο.

β) Η φράση «Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἔξεις γίνονται» αποτελεί την αποδεικτέα θέση, ότι δηλαδή τα μόνιμα στοιχεία του χαρακτήρα μας, διαμορφώνονται βάσει επαναλαμβανόμενων ενεργειών. Γι' αυτό και πρέπει οι ενέργειές μας να έχουν συγκεκριμένη ποιότητα. Επομένως, η στάση, η συμπεριφορά μας, οι πράξεις μας και γενικότερα οι επιλογές μας καθορίζουν αν θα αποκτήσουμε ή όχι τις ηθικές αρετές. Σ' αυτό το συμπέρασμα κατέληξε ο Αριστοτέλης με την αναλογική μέθοδο και με μια σειρά παραδειγμάτων από διάφορους τομείς συμπεριφοράς του ανθρώπου. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι ο φιλόσοφος διακρίνει δύο αντίθετους τρόπους συμπεριφοράς: ο ένας οδηγεί στην κατάκτηση των ηθικών αρετών, ενώ ο άλλος όχι. Τα παραδείγματα αυτά έχουν ως εξής:

α) Στη συναναστροφή μας με τους άλλους ανθρώπους («τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους»), αν ακολουθήσουμε τον έναν τρόπο συμπεριφοράς, γινόμαστε δίκαιοι, ενώ αν ακολουθήσουμε τον άλλον, γινόμαστε άδικοι («οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι»),

β) Σε όσα προξενούν φόβο («τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς»), άλλοι συνηθίζοντας να δείχνουν θάρρος γίνονται ανδρείοι, ενώ άλλοι συνηθίζοντας να φοβούνται γίνονται δειλοί («ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρείοι οἱ δὲ δειλοί»),

γ) Σχετικά με τις επιθυμίες («τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας»), άλλοι ακολουθώντας τον έναν τρόπο συμπεριφοράς τις αντιμετωπίζουν με σύνεση και εγκράτεια, ενώ άλλοι ακολουθώντας τον άλλο τρόπο συμπεριφοράς ξεφεύγουν από τα όρια του μέτρου και γίνονται ακόλαστοι («οἱ μὲν γὰρ σώφρονες οἱ δὲ ἀκόλαστοι»),

δ) Σχετικά με όσα προξενούν οργή («τὰ περὶ τὰς ὀργάς»), άλλοι ακολουθώντας τον έναν τρόπο συμπεριφοράς τα αντιμετωπίζουν με πραότητα, ενώ άλλοι ακολουθώντας

την αντίθετη συμπεριφορά γίνονται οργίλοι και ξεσπούν («οἱ μὲν) πρᾶοι (οἱ δὲ) ὀργίλοι»).

B3. Σχολικό βιβλίο σελίδα 128: «Η επιστροφή του ... σπίτι του αντί να πηγαίνει στο μάθημα.»

B4. γόνιμος: γίνεται
απόθεμα: νομοθέται
συνήθεια: ἐθίζοντες
απουσία: ἐστίν
υποδεέστερος: ἔδει
αδιάφθορος: φθείρεται
οχυρό: ἔχει
παραφροσύνη: σώφρονες
δώρο: ἀποδιδόναι
πλήθος: πάμπολυ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΧΡΟΝΙΑ ΑΞΙΟΤΗΤΙΑΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Κυριακή 10 Ιανουαρίου 2016

Αδίδακτο κείμενο:

Α] Και επειδή έβλεπε ότι καμία πόλη δεν προσχωρούσε σε αυτόν και ότι ο χρόνος περνούσε, νόμιζε ότι έπρεπε κάτι να κάνει. Διαφορετικά, αντί της προηγούμενης καλής φήμης προσδοκούσε πολλή καταφρόνηση. Επειδή λοιπόν πληροφορείτο ότι οι αντίπαλοί του είχαν οχυρωθεί γύρω από τη Μαντίνεια και ότι έστελναν και προσκαλούσαν και τον Αγησίλαο και όλους τους Λακεδαιμονίους και έμαθε ότι ο Αγησίλαος είχε εκστρατεύσει και ότι ήταν πλέον στην Πελλήνη, αφού παράγγειλε να δειπνήσουν, οδηγούσε τον στρατό του αμέσως κατά της Σπάρτης. Και, αν κάποιος Κρητικός, αφού παρουσιάστηκε στον Αγησίλαο κατά θεία τύχη, δεν του ανήγγειλε ότι το στράτευμα πλησίαζε, θα κυρίευε την πόλη σαν φωλιά εντελώς έρημη από υπερασπιστές. Όταν όμως ο Αγησίλαος πρόφθασε να έλθει στην πόλη, αφού πληροφορήθηκε από πριν αυτά, οι Σπαρτιάτες τη φρουρούσαν, αφού παρατάχθηκαν, αν και ήταν πολύ λίγοι.

Β] πόλει, τοῖς στρατεύμασι, μοῖραν, νεοττιῶν, ᾧ Σπαρτιᾶτα, ἰδὲ, προσδέδεκται, πεφύλαξο, αἰσθωνται, προσιέναι.

Γ] 1. προβαίνοντα= κατηγορηματική μετοχή που αναφέρεται στο αντικείμενο τὸν χρόνον και εξαρτάται από το ρήμα αισθήσεως ὄρῶν.

τοὺς ἀντιπάλους= αντικείμενο του ρήματος κατεμάνθανε και υποκείμενο της κατηγορηματικής μετοχής πεφυλαγμένους / μεταπεμπομένους.

πάντας= ομοίωπτως ονοματικός κατηγορηματικός προσδιορισμός στο τοὺς Λακεδαιμονίους.

δειπνοποιήσασθαι= αντικείμενο της μετοχής παραγγείλας, τελικό απαρέμφατο.

τῷ στρατεύματι= αντικείμενο στο ρήμα ἤγειτο.

τῶν ἀμυνομένων= επιθετική μετοχή που λειτουργεί ως ετερόπτως ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο ἔρημον.

ὀλίγοι= κατηγορούμενο στο υποκείμενο οἱ Σπαρτιᾶται από το συνδεδετικό ὄντες.

2. Υπόθεση: εἰ μὴ Κρής...ἐξήγγειλε τῷ Ἀγησιλάῳ προσιὸν τὸ στράτευμα (εἰ + οριστική ιστορικού χρόνου).

Απόδοση: ἔλαβεν ἂν τὴν πόλιν...ἔρημον τῶν ἀμυνομένων (δυνητική οριστική).
Πρόκειται για το 2^ο εἶδος: «Το αντίθετο του πραγματικού».